

Bjergbakken før renoveringen.

Rækken af gavle langs vejen Rørmosen.

Renovering af et typehus

Ærgerligt at man forpassede chancen for at gøre op med fortidens monotoni. Skulle man gøre alvor af det, måtte det være ved at gøre husene forskellige – og ikke kun med dekorationer.

Af Olaf Lind

Foto: Jørgen Jørgensen

En renovering af nogle etage-typehuse fra 1970'erne er altid interessant, fordi der er så mange af dem over hele landet. Renoveringen af den nedslidte bebyggelse Bjergbakken i Roskilde viser nutidige løsninger på etage-typehusenes typiske problemer.

Folkevognen

Bjergbakken blev opført i 1972 af Roskilde Boligselskab (nu fusioneret i Boligselskabet Sjælland) i form af "Boligforeningernes etage-typehuse", der var udsprunget af den såkaldte "Sydjyllandsplan".

Ideen om et etage-typehus, der blev afprøvet første gang i Sønderborg i 1963, var, at alle landets boligforeninger kunne benytte typetegningerne til deres individuelle projekter og dermed spare tid og penge. Man sparede muligvis lidt tid og penge ved opførelsen, men i det lange perspektiv, som boligbyggeri skal ses i, er der snarere gået ressourcer tabt både økonomisk, teknisk og socialt, fordi de typiserede bebyggelser hurtigt fik ry som kedsommelige, og fordi den byggetekniske standard ikke var langtidsholdbar. Til gengæld var den bolig-mæssige standard høj efter datidens normer med god

plads i lejlighederne og moderne teknisk udstyr. Over hele landet benyttede boligforeninger sig af det fristende typehus. Fra begyndelsen af 1960'erne til midten af 1980'erne blev der produceret etage-typehuse med i alt ca. 19.000 boliger – den største koordinerede produktion af boliger i Danmark nogensinde. Typehuset blev projekteret af arkitekterne Børge og Alice Kjær som et 3-etages hus med indvendige trapper, regulære lejlighedsplaner og store altaner. Det var isoleret set et ganske nydeligt hus, men intet nok så nydeligt hus kan tåle at blive gentaget så mange gange. Etage-typehuset

blev dengang betegnet som "Folkevognen i det almennyttige byggeri", men der er forskel på boliger og biler. Den gamle VW kunne bedre tåle sine 21 millioner af gentagelser.

Det enkelte hus

Bjergbakken er ikke en typisk bebyggelse med etage-typehuse. Den er begunstiget af beliggenheden tæt ved Roskilde Fjord af et kuperet terræn og af en krumme vej. Det er formildende omstændigheder ved de 15 blokke med hver tre opgange, der er opmarcheret langs den krumme vej Rørmosen i den nordvestlige del af Roskilde. Alle blokkene

Indgangsfacade med nye indgangspartier.

FAKTA:

Bjergbakken: Opført 1972 af Roskilde Boligselskab som Boligforeningernes etagetypehuse og med 361 boliger.

Renoveringen: 2003-06:

Bygherre: Boligselskabet Sjælland

Arkitekt: Triarc Arkitekter, Frederiksberg

Landskabsarkitekt: Landskabsarkitekterne i Roskilde

Havefacade med privat terrasse.

KORT SAGT:

Renoveringen af Bjergbakkens nedslidte etagetypehuse har skabt en attraktiv bebyggelse med fine detaljer. Bebyggelsen er begunstiget af sin beliggenhed, men typehusets mange gentagelser er fastholdt.

undtaget to vender i retningen nord-syd, så man fra vejen ser bebyggelsen som en bugtet slange af fuldstændig ens gavle. Det er et ganske flot motiv. Men når man kommer tættere på, er det de ensartede huse, der er påfaldende. Renoveringen, der er projekteret af arkitektfirmaet Triarc, har i princippet ikke ændret ved det forhold, men det enkelte hus er blevet mere nutidigt spændende. Mest lægger man mærke til de nye skalmure af lys rød tegl, der dækker de gamle betonelementer på facader og gavle, men også det nye, lave sadeltag belagt med profilerede stålplader, som erstatter det gamle, næsten

flade tag, er et indgreb mod fortidens monotone industrialisme. På indgangssiden er trappetpartiet fremhævet med et vindfang og et dekorativt stålgiitter foran facaden. Havefacaden har ligesom tidligere glasinddækkede altaner men nu med en ny konstruktion i aluminium og glas, således at altanen er opdelt i en privat del med brystning og en åben del med glas til gulv. Alt i alt har det enkelte hus fået et mere varieret og venligt udtryk end før renoveringen.

Variationer

Det eneste, der adskiller det ene hus fra det andet, er en dekoration af mønstermur-

værk på gavlene. Arkitekterne havde foreslået, at der blev sat vinduer i gavlene, så nogle lejligheder kunne få udsigt over fjorden, og andre kunne få sollys fra syd, samtidig med at gavlvinduerne kunne give husene et individuelt præg. Det var en oplagt mulighed, men den løsning ønskede boligforeningen ikke, så variationen ligger kun i gavlenes forskellige mønstre. Det er ærgerligt, for skulle man for alvor gøre op med fortidens monotoni, måtte det netop være ved at gøre husene forskellige – og ikke kun med dekorationer. Denne mangel er der i nogen grad kompenseret for i haveanlægget, hvor rummene mellem husene er gjort forskellige ved indretning og plantevalg. Indvendigt i Bjergbakkens 361 boliger blev der dog mulighed for individuelle løsninger. Alle baderum har fået nye fliser på vægge og gulve og nye installationer, og

her kunne beboerne vælge tilkøb af andre materialer end de foreskrevne. Også ventilationsanlægget til køkkener, baderum, affaldsskakte og visse kælderrum er fornyet. Desuden er fælleshuset midt i bebyggelsen nyindrettet med særlige hensyn til de kulturelle vaner hos de mange beboere med anden etnisk baggrund end den danske. Der er kort sagt tale om en stor og gennemgribende renovering af en utypisk bebyggelse med typehuse fra 1970'erne. Forandringen af det enkelte hus er arkitektonisk glimrende og af god teknisk kvalitet, men i bebyggelsen som helhed kunne man have lagt mere vægt på det utypiske ved variationer i husene. Bebyggelsens størrelse og placering er vigtig i Roskilde-sammenhæng. Derfor er det rimeligt, at renoveringen af Bjergbakken i 2007 blev præmieret af Roskilde Kommune. <